

Ändringarna i Föreningslagen

Föreningslagen hör utan tvekan till de mest lästa och bäst kända av våra lagar. Varje föreningsaktiv värd namnet har bekantat sig med lagen och många kan den säkert mer eller mindre utantill. Lagen anger ramarna för hur varje av landets ungefär 128 000 registrerade föreningar skall fungera. När lagen förnyas får även små förändringar vittgående konsekvenser.

En översyn av föreningslagen ingick som en målsättning i regeringsprogrammet (Vanhanen II) som angav:
föreningslagen revideras i synnerhet i fråga om de delar som gäller förvaltning och revision samt sätten att delta i beslutsfattandet så att lagen bättre motsvarar de krav som en modern organisations- och medborgarverksamhet ställer.

Regeringen avgav i december 2009 sin proposition (267/2009) i frågan. Förändringarna handlar i huvudsak om tre områden: 1) lekmannarevision ersätts av verksamhetsgranskning, 2) distansdeltagande i föreningens möten blir möjligt och 3) vissa mindre preciseringar görs. Observera att i motsats till vad som framhölls tidigare under revideringsarbetet kommer man inte att införa möjligheten att ha en verkställande direktör som organ inom föreningen, såsom i aktiebolag. Det blir inte heller möjligt att helt avstå från en kontroll av bokföringen i föreningar.

Lagändringarna stadfästes av republikens president 16.7.2010 (678/2010) och trädde i kraft 1.9.2010.

Verksamhetsgranskning

Den tydligaste ändringen som gäller alla föreningar är att lekmannarevision försvinner. Begreppet revisor reserveras hädanefter för auktoriserade revisorer, dvs. CGR-, GRM- och OFR-revisorer. I stället införs en ny institution som kallas **verksamhetsgranskning** och som *i praktiken motsvarar lekmannarevision*. Alla föreningar måste i fortsättningen ha antingen revision eller verksamhetsgranskning. En auktoriserad revisor måste anlitas av en förening om minst två av följande kriterier uppfylls: i) balansen är över 100.000 €, ii) omsättningen eller motsvarande intäkt är över 200.000 € och iii) det i medeltal finns 3 anställda. I övriga fall skall föreningen ha verksamhetsgranskning om man inte frivilligt väljer att ha revision.

Verksamhetsgranskaren arbetar i stort sett som nuvarande lekmannarevisorer: de utför verksamhetsgranskning och avger till föreningens möte en verksamhetsgranskningsberättelse. Denna berättelse får inte se ut som CGR-revisorernas berättelse, men Svenska Studiecentralen har utarbetat en första modell på verksamhetsgranskningsberättelse då lagen har trätt i kraft. De flesta föreningar övergår i praktiken till verksamhetsgranskning först för räkenskapsåret 2011 med granskning vintern/våren 2012 så modellen kompletteras vid behov. Lagen anger uttryckligen att för räkenskapsperioder som inleds efter 1.9.2010 gäller verksamhetsgranskning.

Det är också viktigt att notera att föreningar som nu har lekmannarevisorer **inte** behöver ändra sina stadgar för att börja tillämpa verksamhetsgranskning. I lagens inkraftträdelsestadganden står att "stadgarnas bestämmelser om revision ska anses gälla revision och verksamhetsgranskning". Det enda föreningen alltså bör komma ihåg är att välja verksamhetsgranskare i stället för revisor.

Deltagande på distans

En relativt betydande förändring är möjligheten att delta i föreningens möten på distans, per post eller före mötet börjar, vilket inte tidigare varit möjligt. En förening måste även i fortsättningen hålla ett fysiskt möte, men enligt nu är det även möjligt att delta i mötet med hjälp av tekniska hjälpmedel.

Föreningslagen 17§ 2mom.

I föreningens stadgar kan det bestämmas att medlemmarna under de förutsättningar som anges i stadgarna får delta i föreningsmötet per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel under pågående möte eller före mötet. Sådant deltagande förutsätter att deltaganderätten och riktigheten av rösträkningen kan kontrolleras på ett sätt

som kan jämföras med de förfaranden som iakttas vid vanliga föreningsmöten. Om föreningens egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter, gäller sådan deltaganderätt endast under själva mötet.

Dessa nya bestämmelser gäller uttryckligen föreningens möte – styrelsemöten kan redan nu arrangeras hur föreningen vill (med beaktande av vad stadgarna föreskriver).

Möjligheten att delta i föreningsmöten med hjälp av datakommunikation eller andra tekniska hjälpmedel förutsätter att det tillåts i föreningens stadgar. Det förutsätts också att rätten att delta i mötet och rösträkningen kan *garanteras på ett i samband med traditionella möten jämförbart sätt*. Det förutsätts även att föreningen för att använda sig av distansdeltagande antar en omröstnings- och valordning, som skall reglera detaljerna.

Patent- och registerstyrelsen föreslår följande standardformulering i stadgarna för föreningar som vill använda sig av distansdeltagande:

Då styrelsen eller föreningens möte så beslutar är deltagandet i föreningens möte också möjligt per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel före och under mötet.

Enligt lagändringen skall föreningar ha stor frihet att avgöra de praktiska detaljerna. Distansdeltagande kunde således vara ett sätt att delta som alltid skall vara möjligt eller en möjlighet som kan tillämpas enligt styrelsens prövning eller som kan erbjudas endast i samband med vissa möten ex. höstmötet eller för vissa ärenden, ex. personval. Föreningen kan dock inte förutsätta att en medlem deltar per distans, men å andra sidan kan en förening besluta att en medlem alltid har möjlighet att delta per distans.

Det kommer att ta en tid innan en allmän praxis utvecklas i fråga om distansdeltagande – men möjligheten är värdefull särskild för organisationer vars verksamhet eller medlemmar inte är geografiskt koncentrerad.

Enhälligt beslut utan möte

En annan nyhet är möjligheten för föreningar att fatta de beslut som hör till föreningsmötet utan att hålla föreningsmöte. I praktiken fungerar det exempelvis så att ett protokoll uppgörs som undertecknas av **samtliga** medlemmar. Det är klart att detta endast fungerar i föreningar med en mindre medlemskår och i frågor som det råder enighet om.

Ta gärna kontakt med Studiec centralen om det är någon punkt i föreningslagen eller någon föreningsteknisk fråga som skapar huvudbry!

Sebastian Gripenberg
verksamhetsombud vid Svenska Studiec centralen (tjänstledig)